טורקמניסטן

מחלקת ניהול סיכונים

יוני 2025

	דירוג	תחזית	מתאריך	אשרור אחרון
אשרא	7/7	...	...	...
OECD	7/7	...	ינואר 2020	...
Fitch	BB-	יציבה	אוגוסט 2024	אוגוסט 2024
Moody's	...	...	...	...
S&P	...	...	...	...

נתונים כלליים:

ממוקמת במרכז אסיה, גובלת בים הכספי, בין איראן לקזחסטן

אוכלוסייה	7.5 מיליון איש (הערכה לשנת 2024)
שטח	488.1 אלף קמ"ר
עיר בירה	אשגבאט
תמ"ג נומינלי	134.8 מיליארד דולר (הערכה לשנת 2024)
תמ"ג לנפש	17,988 דולר (הערכה לשנת 2024)
משאבי טבע	נפט, גז טבעי, גופרית, מלח
שפה רשמית	טורקמנית
מטבע	מנאט טורקמני

מדד תפיסת השחיתות (TI, 2024)	165/180
מדד הפיתוח האנושי (האו"ם, 2025)	95/193
מדד הדמוקרטיה (אקונומיסט, 2024)	161/167 Authoritarian
ניתוח קיימות החוב (IMF)	-

נקודות חוזק

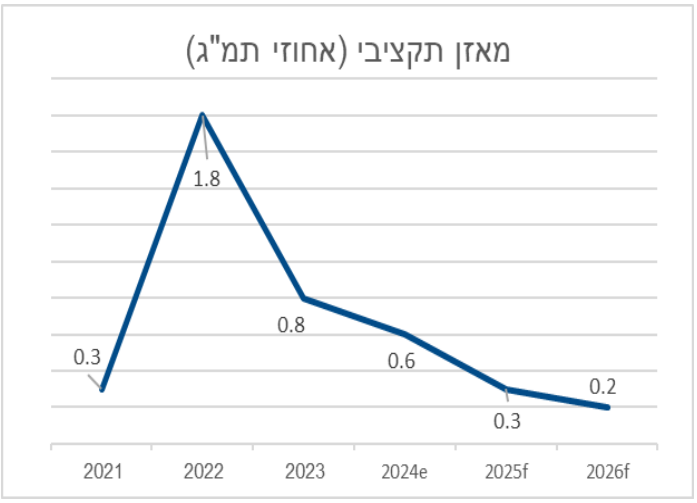
- עשירה במשאבי טבע
- מיקום גאוגרפי אסטרטגי
- מנהלת עודפים פיסקליים וחיצוניים לאורך זמן
- יחסי חוב נמוכים
- עתודות מט"ח גבוהות
- מדינה משקיפה בארגון הסחר העולמי

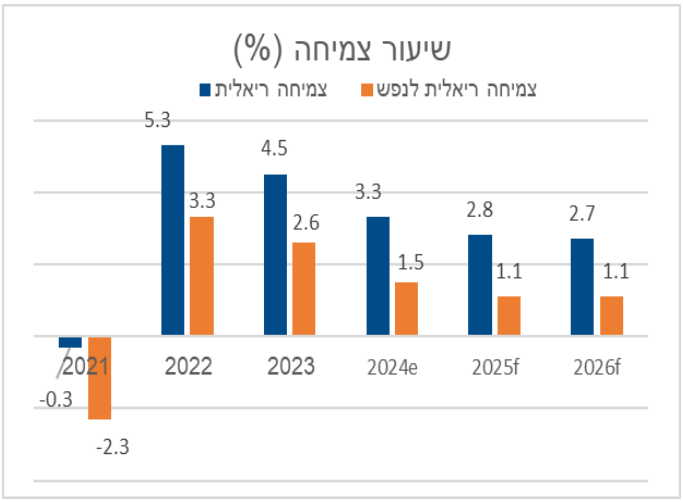
סיכונים ואתגרים

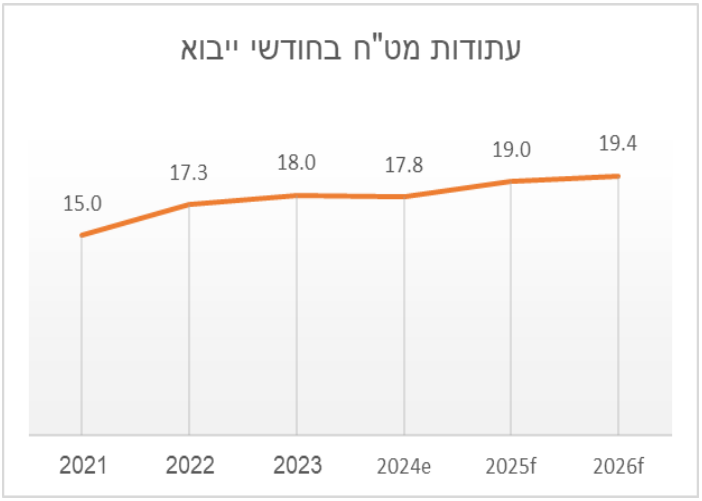
- אחת הכלכלות הסגורות בעולם
- חוסר גיוון כלכלי
- תלות גבוהה בסין
- שחיתות, תשתיות לא מפותחות
- חשיפה לתנודתיות במחירי הסחורות
- מדיניות מונטרית מוגבלת
- השקעות זרות נמוכות ומחסור במט"ח

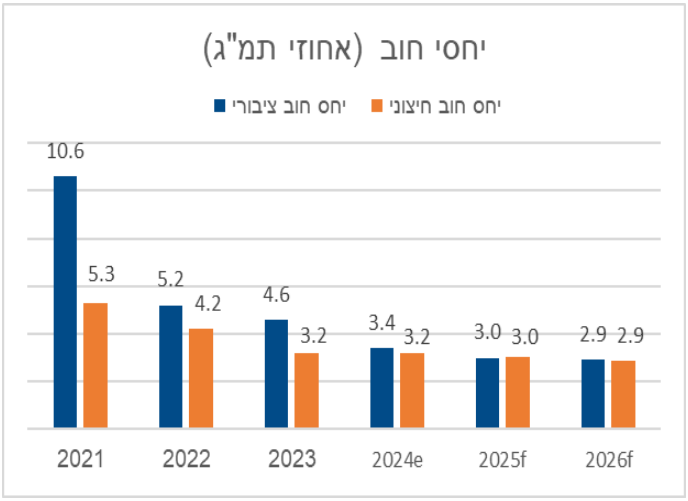
מדדים כלכליים עיקריים:

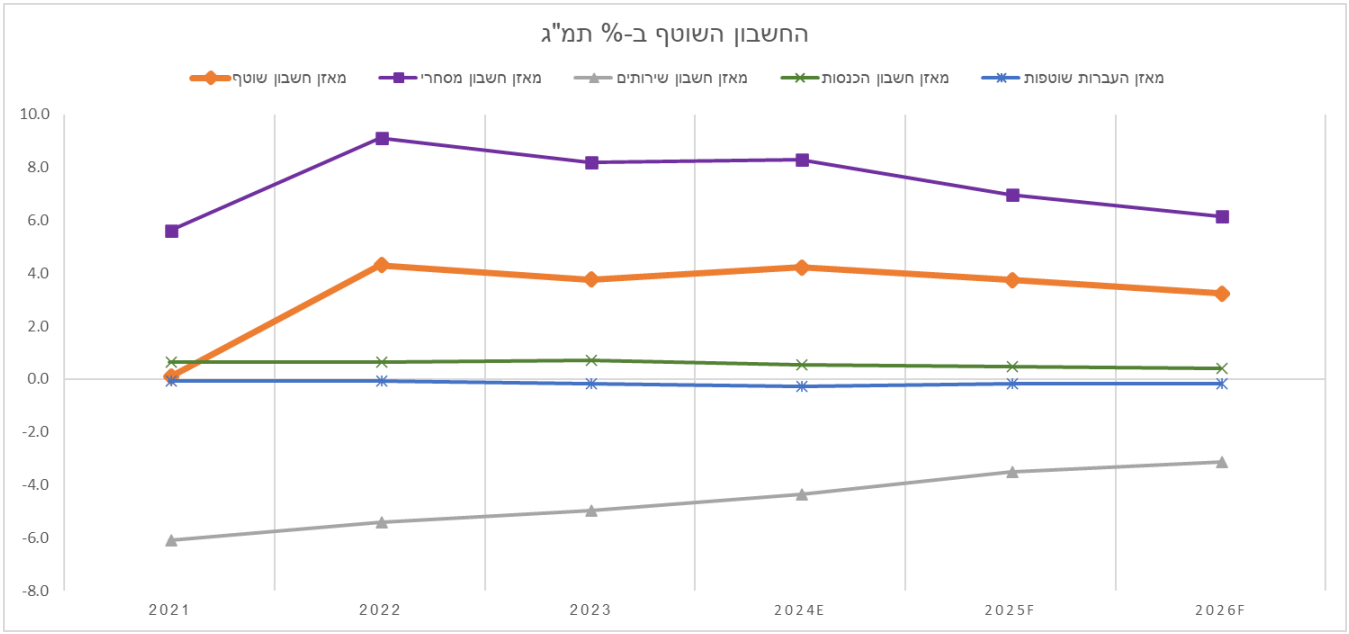
	2021	2022	2023	2024e	2025f	2026f
צמיחה ריאלית (%)	-0.3	5.3	4.5	3.3	2.8	2.7
אינפלציה (ממוצע, %)	15.0	11.5	5.9	6.5	7.3	7.5
מאזן תקציבי (% תמ"ג)	0.3	1.8	0.8	0.6	0.3	0.2
חוב ציבורי (% תמ"ג)	10.6	5.2	4.6	3.4	3.0	2.9
מאזן החשבון השוטף (% תמ"ג)	0.1	4.3	3.8	4.2	3.7	3.2
חוב חיצוני (% תמ"ג)	5.3	4.2	3.2	3.2	3.0	2.9
עתודות מט"ח (בחודשי יבוא)	15.0	17.3	18.0	17.8	19.0	19.4

מאזן תקציבי (אחוזי תמ"ג)
0.3
1.8
0.8
0.6
0.3
0.2
2021
2022
2023
2024e
2025f
2026f

שיעור צמיחה (%)
צמיחה ריאלית
צמיחה ריאלית לנפש
5.3
3.3
4.5
2.6
3.3
1.5
2.8
1.1
2.7
1.1
-0.3
-2.3
2021
2022
2023
2024e
2025f
2026f

עתודות מט"ח בחודשי ייבוא
15.0
17.3
18.0
17.8
19.0
19.4
2021
2022
2023
2024e
2025f
2026f

יחס חוב (אחוזי תמ"ג)
יחס חוב ציבורי
יחס חוב חיצוני
10.6
5.3
5.2
4.2
4.6
3.2
3.4
3.2
3.0
3.0
2.9
2.9
2021
2022
2023
2024e
2025f
2026f

החשבון השוטף ב-% תמ"ג
מאזן חשבון שוטף
מאזן חשבון מסחרי
מאזן חשבון שירותים
מאזן חשבון הכנסות
מאזן העברות שוטפות
10.0
8.0
6.0
4.0
2.0
0.0
-2.0
-4.0
-6.0
-8.0
2021
2022
2023
2024E
2025F
2026F

רקע ומאפיינים פוליטיים

סוג המשטר: רפובליקה נשיאותית			**שנת קבלת עצמאות:** 1991 (מברית המועצות)
עומד בראש המדינה: הנשיא Serdar BERDIMUKHAMEDOV (מאז מרץ 2022)	**הבחירות הבאות:** 2029		**אורך תקופת הכהונה:** 7 שנים (ללא מגבלות על מספר כהונות)
מבנה הפרלמנט: חד ביתי	**מס' מושבים:**	**אורך תקופת הכהונה:**	**הבחירות הבאות:**
אסיפה	125	5 שנים	2028

מאז קיבלה את עצמאותה מברית המועצות בשנת 1991, טורקמניסטן מתפתחת כמדינה ריכוזית עם שלטון סמכותני שנשען על שליטה הדוקה במשאבי המדינה ובמוסדות הציבוריים שלה. הנשיא הראשון, ספאארמוראט ניאזוב, שלט ביד רמה, פיתח סביבו פולחן אישיות רחב ושלט באופן מוחלט עד מותו ב-2006. יורשו, גורבנגולי ברדימוחמדוב, המשיך במדיניות של ריכוזיות פוליטית וכלכלה סגורה, תוך דיכוי אופוזיציה והגבלת חירויות אזרח. במדינה קיימים פרלמנט, חוקה והבחירות מתקיימות במועדים מתוכננים, אך בפועל הם מתפקדים ככלי לגיטימציה לשלטון הנשיא והמפלגה השלטת. מערכת המשפט הטורקמנית חסרת עצמאות, האופוזיציה הפוליטית לא קיימת בפועל. כל מוסדות המדינה פועלים תחת שליטה הדוקה של ההנהגה, מה שמחזק את היציבות הפוליטית, אך מגביל את הפלורליזם וההשתתפות הציבורית.

הנשיא המכהן סרדר ברדימוחמדוב ירש את אביו בתפקיד בשנת 2022 באמצעות בחירות, אשר על פי משקיפים בינלאומיים לא נחשבו לחופשיות והוגנות. מאחר ובמדינה אין מגבלות על מספר כהונות הנשיא, הנשיא צפוי להישאר בשלטון ולשמר קו מדיניות שירש מאביו. צפוי כי גורבנגולי ברדימוחמדוב, הנשיא לשעבר, ימשיך להחזיק בהשפעה פוליטית ניכרת. הוא נושא בתואר "המנהיג הלאומי של העם הטורקמני" ועומד בראש מועצת העם, גוף לא נבחר שהוקם בינואר 2023 כמוסד החקיקה העליון של המדינה, במקום הבית העליון בפרלמנט. מועצה זו פועלת כמוקד כוח מקביל הנשלט על ידי ברדימוחמדוב האב, ומחזיקה בסמכויות חוקתיות רבות יותר מהפרלמנט הנבחר, שתפקידו בפועל מצומצם. מבנה זה מחליש את בסיס הכוח של הנשיא הנוכחי, סרדאר ברדימוחמדוב, בנו של גורבנגולי. אף שמתח פנימי בין גורמי שלטון נותר נמוך בשלב זה, ייתכן שיגבר בשנים הקרובות, במיוחד אם ברדימוחמדוב האב ילך לעולמו, מה שעלול לערער את הסכמות השלטון סביב העברת כוח תורשתית.

המשטר הפוליטי בטורקמניסטן יוסיף להיות דכאני וחסר סובלנות להתנגדות, כאשר כל ביטוי של ביקורת מדוכא, והחיים החברתיים מנוהלים תחת פיקוח הדוק. הנשיא המכהן החריף את המגבלות על חופש הפרט, בין היתר באמצעות הגבלות נוספות על נשים, חסימת גישה לאינטרנט דרך כרטיסי סים זרים וגיוס סטודנטים חוזרים לשירות צבאי. אף שצפויה עלייה באי שביעות הרצון הציבורית בשל רמת חיים נמוכה, סביר שהחשש מדיכוי ימנע התארגנויות רחבות.

במהלך השנים 2025-2026 הרשויות ישימו בראש סדר העדיפות את שימור יציבות המחירים וביטחון תזונתי וכן יקדמו גיוון תמהיל היצוא. עם זאת, התקדמות לקראת יעדי הממשלה צפויה להיות מוגבלת. פיתוח התשתיות ומגזר האנרגיה באמצעות השקעות הוניות יישאר במיקוד הממשלה. בנוסף, חלק ניכר מהתקציב הממשלתי יוקצה גם לפרויקטים ראוותניים וחסרי תועלת כלכלית, כולל אנדרטאות ומבני יוקרה בעיר הבירה אשגבאט. כך למשל, במאי 2024 הושלם בעיר אחד מהפסלים הגבוהים בעולם, בעלות רשמית של כ-35 מיליון דולר, אם כי ההערכות מצביעות על כך שהעלות בפועל הייתה גבוהה בהרבה.

הסביבה העסקית בטורקמניסטן נשארה לא ידידותית ומאתגרת, בשל שליטת המדינה בכלכלה, נהלים בלתי שקופים ורמת שקיפות נתונים נמוכה ביותר. שחיתות מערכתית ומעורבות ממשלתית רחבה פוגעות ביכולת הממשל לגוון את בסיס הפעילות הכלכלית. תנאי השוק המורכבים והבעייתיים צפויים להמשיך ולהרחיק משקיעים זרים.

יחסי חוץ

יחסי טורקמניסטן עם מדינות המערב מוגבלים יחסית ומתאפיינים בזהירות הדדית. על אף שהמערב מגלה עניין גובר במדינה בשל עתודות האנרגיה הגדולות שלה ומיקומה האסטרטגי, שיתוף הפעולה נבלם לעיתים קרובות בשל ביקורת

על מצב זכויות האדם, העדר שקיפות והיעדר רפורמות דמוקרטיות. ארה"ב והאיחוד האירופי שואפות לחזק את הקשרים הכלכליים, בעיקר בתחום האנרגיה והתשתיות, כחלק מהמאמץ לגוון מקורות אנרגיה ולצמצם תלות ברוסיה. עם זאת, טורקמניסטן מקפידה לשמר מדיניות של ניטרליות ולהימנע מבריתות מדיניות מחייבות, מה שמצמצם את עומק הקשרים עם המערב.

יחסי טורקמניסטן עם רוסיה נשענים על קשרים היסטוריים עוד מימי ברית המועצות, ומתאפיינים בשיתוף פעולה כלכלי, אנרגטי וביטחוני. רוסיה מהווה שותפה חשובה בייצוא גז טבעי, אם כי חלק מהיקפי הסחר בתחום זה הצטמצמו בשנים האחרונות בעקבות שינויים גאופוליטיים והתחזקות הקשר של טורקמניסטן עם סין. טורקמניסטן מקפידה שלא להזדהות באופן חד-צדדי עם אינטרסים רוסיים, כחלק ממדיניות הניטרליות שלה.

יחסי טורקמניסטן עם סין התחזקו באופן משמעותי בעשור האחרון, בעיקר בתחום האנרגיה. סין היא שותפת הסחר הגדולה ביותר של טורקמניסטן והיעד המרכזי לייצוא הגז הטבעי שלה, באמצעות צינור הגז המרכזי העובר דרך מרכז אסיה. טורקמניסטן נהנית מהשקעות סיניות גדולות בפרויקטים תשתיתיים ושותפויות בתחום האנרגיה. עם זאת, על אף ניסיונות המדינה להוריד את תלותה בסין, התקדמות במישור זה צפויה להיות איטית בטווח הבנוני. הסכמי גז חדשים עם עיראק, טורקיה, אפגניסטן, פקיסטן והודו עשויים לשפר את התמהיל הגאוגרפי של טורקמניסטן, אך הפרויקטים יתחילו לפעול בעוד מספר שנים.

קרן המטבע

לטורקמניסטן אין תוכניות פעילות עם קרן המטבע. באפריל 2024 דווח כי צוות קרן המטבע השלים את ביקורו במדינה במטרה להשלים את הדוח השנתי, אך נכון למועד כתיבת הסקירה, הדוח לא פורסם. קרן המטבע מציינת בהודעתה כי הצמיחה הכלכלית צפויה להישאר מתונה בטווח הבינוני, בעיקר בשל סביבת השקעות בעייתית, עודף רגולציה, שער חליפין מוערך ביתר, ותלות גבוהה במגזר הפחמימני. האינפלציה צפויה להמשיך לעלות על רקע מדיניות שכר מרחיבה והקלה מוניטרית. כמו כן, יתרות המט"ח והשקלול החיצוני צפויים להיחלש בהדרגה עקב ירידת מחירי הגז והנפט.

הקרן ממליצה לשפר את יעילות ההוצאות הציבוריות, לקדם רפורמות ניהול תקציב, לחזק את שקיפות החברות הממשלתיות ולהפעיל כללי ניהול תקין. בתחום המוניטרי, ממליצה הקרן לצמצם את מעורבות הבנק המרכזי במתן אשראי ולמקד את תפקידו בשמירה על יציבות מחירים ומטבע. נוסף לכך, הקרן מדגישה את הצורך באיחוד שערי החליפין, ביטול מגבלות על עסקאות מט"ח והפחתת מעורבות המדינה בכלכלה, תוך מעבר הדרגתי למדיניות מבוססת שוק. כמו כן, נדרשת התקדמות בשיפור השקיפות, עידוד גיוון כלכלי והתמודדות עם אתגרי האקלים.

באוגוסט 2021 קרן המטבע העבירה הקצאה תקופתית רוחבית לכלל המדינות החברות בה, בהתאם לגודל הכלכלה בכל מדינה. במסגרת הקצאה זו, בוטסואנה קיבלה תמיכה בסכום של כ-310 מיליון דולר.

הבנק העולמי

לטורקמניסטן קשרים עם הבנק העולמי. אסטרטגיית קבוצת הבנק העולמי לשנים 2027–2026 ביחס לטורקמניסטן מתמקדת בשני תחומים עיקריים לשיתוף פעולה עתידי: תמיכה בהשתלבותה של טורקמניסטן ביוזמות אזוריות, ומתן ייעוץ וסיוע טכני לצורך פתיחה ומודרניזציה של הכלכלה המקומית.

מועדון פריז

טורקמניסטן אינה חברה במועדון פריז ולא פרסה חובות במסגרתו.

מאפיינים כלכליים

טורקמניסטן מוגדרת כשוק מתעורר, עם כלכלה בעלת הכנסה בנונית-גבוהה שמבוססת בעיקר על יצוא סחורות, ובמיוחד גז טבעי. רוב הכלכלה נמצאת בבעלות המדינה, המגזר הפרטי קטן ולא מפותח, פועל תחת פיקוח ממשלתי נרחב. המידע הכלכלי שמפורסם על ידי הרשויות במדינה מוגבל ולעיתים אינו מהימן, וככל הנראה מציג תמונה חיובית מדי ביחס לביצועים הכלכליים החלשים בשנים האחרונות.

אף על פי שטורקמניסטן הציגה בעבר נתוני צמיחה רשמיים גבוהים, המשבר הכלכלי העולמי, תנודתיות במחירי האנרגיה ובידוד בינלאומי פגעו בפיתוח ארוך טווח. כיום כלכלת המדינה מושפעת בעיקר ממחירי הפחמימנים העולמיים ומצמיחה כלכלית בסין, יעד יצוא עיקרי. מלבד סקטור האנרגיה, קיימת פעילות משמעותית בענף התעשייה והחקלאות. רמות גבוהות של שחיתות שלטונית, ניגודי אינטרסים ונפוטיזם במגזר האנרגיה של טורקמניסטן מונעים מהכנסות המדינה הגבוהות להתבטא בעלייה ברמת החיים של האזרחים, שממשיכים להתמודד עם שיעורי עוני ואבטלה גבוהים, ועם מחסור במצרכים בסיסיים.

סקטור החקלאות, שמעסיק כ-42.5% מכוח העבודה, סובל מתפוקות נמוכות ומתמודד עם אתגרים גוברים הנובעים ממחסור במים והידרדרות באיכות הקרקע. המדינה חשופה במיוחד להשפעות שינויי האקלים, כגון עלייה חדה בטמפרטורות והמלחת הקרקעות. בהיותה מדינה ללא מוצא לים, תשתית תחבורתית היא מרכיב מרכזי במאמצי טורקמניסטן לגוון את כלכלתה דרך הרחבת הסחר. השקעות בתשתיות כבישים, רכבות ונמלים הן קריטיות, אך נדרשים שיפורים משמעותיים בלוגיסטיקה וביעילות המסחר.

כלכלת טורקמניסטן צפויה לצמוח בשנת 2025 בשיעור של 2.8%, ירידה לעומת 3.3% שנרשם בשנת 2024. בשנת 2026 הצמיחה תמשיך ותאט לרמה של 2.7%. מחירי גז ונפט נוחים יתמכו בצמיחה לצד הוצאות ציבוריות גבוהות, אך הצמיחה הכלכלית של המדינה תישאר מהנמוכות במרכז אסיה בשנים 2025-2026. הסיבות לכך הן תחזית האטה כלכלית בסין, חוסר גיוון כלכלי ובסיס יצוא צר. מנגד, מעבר למקורות אנרגיה נקיים יותר ימשיך לתמוך בביקוש לגז טבעי בעולם בכלל ובסין בפרט.

אירועים מאקרו-כלכליים

מלחמת רוסיה-אוקראינה השפיעה על טורקמניסטן במספר מישורים, הן כלכליים והן גיאופוליטיים. המלחמה החלישה את מעמדה של רוסיה ככוח דומיננטי באזור, מה שיצר פתח לטורקמניסטן לחזק את קשריה עם שחקנים בינלאומיים נוספים, כגון סין, טורקיה והאיחוד האירופי. במקביל, המדינה שואפת למצב את עצמה כמרכז תחבורה אזורי, במיוחד לאור החיפוש האירופי אחר מסלולי סחר חלופיים שאינם תלויים ברוסיה. עם זאת, טורקמניסטן נוקטת במדיניות זהירה ואינה מביעה עמדה פומבית ברורה בנוגע למלחמה, מה שמאפשר לה לשמר את קשריה עם מוסקבה, תוך כדי חיזוק שיתופי פעולה עם גורמים בינלאומיים אחרים.

העלייה במחירי האנרגיה בעקבות הסנקציות על רוסיה הביאה לרווחים משמעותיים ליצואניות גז כמו טורקמניסטן, בעיקר בשל הביקוש הגובר לגז טבעי מצד סין, לקוחה מרכזית של המדינה. עם זאת, התלות המוגברת בסין והקשרים המוגבלים עם רוסיה הדגישו את הצורך בגיוון שווקי היצוא. למרות פוטנציאל להפוך לצומת תחבורה חלופית לאירופה, טורקמניסטן לא הצליחה לממש זאת בשל תשתיות לא מפותחות ומדיניות ניטרלית שמרחיקה משקיעים.

עדכונים מסוכנויות הדירוג הבינלאומיות

- באוגוסט 2024 העלתה סוכנות הדירוג Fitch את הדירוג של טורקמניסטן מ-'B+' ל-'BB-' עם תחזית יציבה. העלאת הדירוג מבוססת על שיפור בעמדה הפיסקלית ומדיניות נבונה לצד מחירי הגז הנוחים, רזרבות מט"ח גבוה ונטל שירות חוב נמוך.

היסטוריית הדירוגים:

Fitch	
BB-	8.2024
B+	8.2021

מדיניות פיסקלית וחוב ממשלתי

טורקמניסטן מנהלת עודפים פיסקליים מתונים. בשנת 2025 העודף התקציבי צפוי לעמוד על כ-0.3% מהתמ"ג, ירידה מ-0.5% שנרשם בשנה הקודמת. מגמת הירידה צפויה להמשיך גם בשנת 2026 עם צפי לעודף תקציבי של 0.2% מהתמ"ג. העמדה הפיסקלית של המדינה מושפעת במדיה רבה מהכנסות מיצוא גז, האחראי על כ-90% מהכנסות ממשלתיות.

למרות התחזית לעליית מחירי הגז הגלובליים, העודף במאזן תקציבי צפוי לרדת כתוצאה מצמיחה חלשה בהיקפי היצוא ויכולת גבית מיסים לא מספקת. האטה בכלכלת סין בעקבות הטלת מכסים מצד הממשל בארה"ב מהווה גורם סיכון משמעותי עבור העמדה הפיסקלית של טורקמניסטן, מאחר והאטה כלכלית בסין תכביד על מחירי הפחמימנים בגלובליים ותפחית את הביקוש הסיני ליצוא טורקמני.

ההוצאות הציבוריות מתמקדות בעיקר בתוכניות סוציאליות, כגון פיקוח מחירים וחלוקת קצבאות מזון לאוכלוסייה. עם זאת, לאור האופי הריכוזי והבלתי שקוף של המשטר, תוכניות פיסקליות מפורטות אינן נגישות לציבור. ההערכה היא שהממשלה תיאלץ לשמר רמת תמיכה חברתית מסוימת כדי למנוע התעוררות של חוסר שביעות רצון על רקע תנאים סוציו-אקונומיים קשים. הממשלה תמשיך להשקיע בשדרוג תשתיות, כולל המשך פיתוח פרויקט הכביש המהיר אשגבאט–טורקמנבט, הקמת העיר המתוכננת ארכדאג שצפויה להסתיים עד 2027 בהיקף כולל של כ־5 מיליארד דולר, וגם פרויקטים ראוותניים חסרי תועלת כלכלית בבירה אשגבאט.

האיזון התקציבי של המדינה במידה רבה נשען על העברות מקרן הייצוב הפיסקלי, בהיקף של כ-11% מהתמ"ג נכון לסוף 2024. הקרן ממומנת מרווחי חברות ממשלתיות רבות, ובעיקר מהכנסות מגזר האנרגי, וכל הנכסים בה נקובים במטבע המקומי.

רמת החוב הציבורי צפויה להישאר נמוכה מאוד, בין היתר בשל היעדר מקורות מימון זמינים. המדינה מעולם לא הנפיקה אג"ח בשווקים בינלאומיים. לפי נתוני סוכנות הדירוג Fitch מאוגוסט 2024, יחס חוב ציבורי לתוצר צפוי לעמוד בשנת 2025 על כ-3% מהתמ"ג. החוב הציבורי של טורקמניסטן ימשיך לרדת בשנים הקרובות ולהישאר בין הנמוכים בעולם. לפי Fitch, טורקמניסטן שילמה את כל החוב המקומי שלה בשנת 2022, ולכן כל החוב הציבורי שנותר נקוב במט"ח.

מדיניות מוניטרית

הבנק המרכזי של טורקמניסטן אינו מפרסם ריבית רשמית מעודכנת, ובשל חוסר פיתוח המערכת הבנקאית, למדיניות המוניטרית השפעה מועטה על הכלכלה הריאלית או על רמת האינפלציה. לבנק אין עצמאות בקביעת מדיניות, והמיקוד המרכזי שלו הוא שמירה על הצמדת שער המטבע המקומי מנאט לדולר האמריקאי. המדיניות המוניטרית צפויה להישאר בסיסית גם בשנים 2026–2025, והכלים שבידי הבנק לשליטה באינפלציה יישארו מוגבלים. עם זאת, הבנק צפוי להצליח לשמור על יציבות השער באמצעות פיקוח הדוק על מט"ח, הגבלות על תנועות הון ויבוא, וכן שימוש ביתרות מט"ח גבוהות, תנודות במחירי הגז הגבוהים בשנים האחרונות. הגישה למטבע זר צפויה להישאר מוגבלת עבור עסקים ואזרחים.

שיעור האינפלציה מוערך לעלות מ-6.5% בשנת 2024 ל-7.3% ב-2025 ול-7.5% בשנת 2026. התעצמות לחצים האינפלציוניים בזמן שבעולם ניכרת מגמה הפוכה, נובעת בעיקר מחסור במצרכים בסיסיים. ירידה במחירי הנפט מקלה על אינפלציה, מאחר וטורקמניסטן נשענת על יבוא דלק. נדגיש, כי נתוני אינפלציה שמתפרסמים בטורקמניסטן אינם מסודרים ולכן, ייתכן כי האינפלציה בפועל גבוהה מהמספרים הרשמיים.

השלטונות בטורקמניסטן מנהלים שער חליפין רשמי קבוע של 3.5 מנאט לדולר ארה"ב, אך הגישה למטבע זר בשער זה מוגבלת, מה שמוביל להיווצרות שוק שחור עם שער מקביל. מגבלות על מכירת מטבע חוץ והעברות כספים לחו"ל הוחמרו בשנת 2016 ונשארו בתוקף עד היום. חלק מהמט"ח הנכנס למדינה חייב להיות מועבר לקרן העושר הריבונית של המדינה, ומומר לפי השער הרשמי. לפי ההערכות, בשנת 2024 עמד השער הלא-רשמי על כ-19 מנאט לדולר אמריקאי, שער זה צפוי להיחלש ל-21 מנאט לדולר בשנת 2026. על אף הפער בין השערים, האנליסטים מעריכים כי הממשלה תוכל לשמר את שער החליפין הרשמי גם בשנים 2026–2025, בזכות הכנסות מגז טבעי, מגבלות על יבוא ורזרבות מט"ח גבוהות בהיקף של כ-23.2 מיליארד דולר בשנת 2025. עם זאת, הגישה למטבע זר צפויה להישאר מוגבלת מאוד.

מערכת בנקאית

המערכת הבנקאית בטורקמניסטן אינה מפותחת מספיק וסובלת ממעורבות ממשלתית נרחבת, חוסר שקיפות וחוסר אמון ציבורי. הבנקים כפופים לפיקוח הדוק של המדינה, ורובם נמצאים בבעלות ממשלתית. קיים מחסור באשראי פרטי, והנגישות לשירותים בנקאיים מודרניים, כגון תשלומים דיגיטליים, הלוואות צרכניות או אשראי לעסקים קטנים, נמוכה מאוד.

בנוסף, מגבלות חמורות על מטבע חוץ, פיקוח הון וריבית לא רשמית יוצרים מערכת שאינה תואמת את הסטנדרטים הבינלאומיים. כתוצאה מכך, התרומה של המערכת הבנקאית לצמיחה הכלכלית ולמימון יזמות נותרת שולית, והציבור

נשען בעיקר על מזומן ונכסים לא פורמליים. על פי נתוני הבנק העולמי מדצמבר 2024, יחס הלימות ההון עמד בשנת 2022 על כ-30%.

מצב חיצוני

יצוא גז טבעי מהווה כ-80% מסך רווחי יצוא וכרבע מהתמ"ג, וצפוי להמשיך ולהוות רכיב סחר הדומיננטי של טורקמניסטן. רוב יצוא הגז הטורקמני מיועד לסין ולכן מחירי הגז הטבע העולמי וביקוש לגז בסין הם אלו שישפיעו על היקפי היצוא של המדינה בשנים הקרובות. בנוסף, העדר עלייה משמעותית בתפוקת הגז בשל התיישנות תשתיות וצינורות גז, ימנע קפיצה מהותית ברווחי היצוא. היצוא של ענף השירותים של טורקמניסטן נותר חלש. המדינה צפויה להישאר סגורה יחסית וכתוצאה מכך סקטור התיירות ימשיך להיות מצומצם מאוד, פחות מ-1% מהתמ"ג. בנוסף, המגזרים של שירותים פיננסיים וטכנולוגיית מידע צפויים להישאר לא מפותחים מספיק, כך שאפשרויות הצמיחה ביצוא שירותים מוגבלות מאוד.

טורקמניסטן מנהלת עודפים חיצוניים לאורך זמן וזה לא צפוי להשתנות בשנים הקרובות. העודף בחשבון השוטף יעמוד בשנת 2025 על 3.7% מהתמ"ג, ירידה מ-4.2% בשנת 2024. העודפים ילכו והתכווצו בהדרגה., בעיקר על רקע תחזית לירידת מחירי הפחמימנים העולמיים. לפי נתוני הבנק העולמי וקרן המטבע, השקעות ישירות זרות בשנים אחרונות נמוכות ועומדות על פחות מ-5% מהתמ"ג בשנים האחרונות.

יחס החוב החיצוני של טורקמניסטן נמוך מאוד בהשוואה מדינות מקבילות וצפוי לעמוד בשנת 2025 על -3% מהתמ"ג.

החוב החיצוני מהווה את רוב החוב החיצוני, מאחר ולמדינה לא נותר חוב מקומי בשנת 2022 (לפי Fitch). בנוסף, נטל שירות החוב של טורקמניסטן הינו בין הנמוכים באזור ומשוערך לעמוד בשנים 2025-2026 על כ-4.2% מהכנסות ציבוריות.

עתודות המט"ח של טורקמניסטן נמצאות גבוהות וצפויות לכסות בשנת 2024 כ-17.8 חודשי יבוא. עתודות מט"ח צפויות לעלות מעט בשנים 2025-2026 לרמה של כ-19.4 חודשי יבוא. לטורקמניסטן קרן העושר הלאומית. למרות הירידה בעודפים במאזן התשלומים, שווי נכסים בקרן צפוי להמשיך ולעלות. לפי סוכנות הדירוג Fitch, נכון לסוף 2024, שווי נכסי הקרן עמד על רמת כיסוי של כ-55 חודשי יבוא, מה שמאפשר למדינה לשרת את החוב החיצוני, לספוג זעזועים חיצוניים ולתחזק את הצמדת המטבע המקומי שלה לדולר אמריקאי.

<u>מ"ג לפי מגזרים</u>: חקלאות 11.3%; תעשייה 39.3%; שירותים 49.4%. (הערכה לשנת 2023)

סחר חוץ

<u>שותפות סחר עיקריות- ייצוא:</u> סין (63%), טורקיה (11%), יוון (7%), אוזבקיסטן (6%), אזרבייג'ן (4%).[1]

<u>שותפות סחר עיקריות- ייבוא:</u> טורקיה (21%), איחדו האמירויות (21%), סין (20%), קזחסטן (8%), גרמניה (5%).[1]

<u>מוצרי ייצוא עיקריים:</u> גז טבעי, נפט מזוקק, דשנים, נפט גולמי, חשמל. [1]

<u>מוצרי ייבוא עיקריים:</u> ציוד תקשורת, מכוניות, חיטה, מחשבים, צינורות ברזל. [1]

<u>מקורות</u>: קרן המטבע הבינלאומית, EIU , סוכנויות הדירוג הבינלאומיות, מועדון פריז, CIA factbook, Bloomberg, הבנק העולמי, הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה ומקורות נוספים.

[1] CIA- the world factbook נתוני 2023.

אינדיקטורים כלליים	2021	2022	2023	2024e	2025f	2026f
אוכלוסייה (מיליון)	7.1	7.2	7.4	7.5	*7.6*	*7.7*
תמ"ג נומינלי (מיליארדי דולר)	94.3	110.7	122.5	134.8	*148.7*	*164.2*
תמ"ג נומינלי (מיליארדי מטבע מקומי)	330	388	429	472	*521*	*575*
תמ"ג לנפש (דולר)	13,298	15,311	16,634	17,988	*19,517*	*21,223*
צמיחה ריאלית (%)	-0.3	5.3	4.5	3.3	*2.8*	*2.7*
צמיחה ריאלית לנפש (%)	-2.3	3.3	2.6	1.5	*1.1*	*1.1*
סקטור פיסקלי (באחוזי תמ"ג)						
מאזן תקציבי	0.3	1.8	0.8	0.6	*0.3*	*0.2*
הכנסות הממשלה	7.3	8.4	7.4	7.1	*6.8*	*6.6*
הוצאות הממשלה	7.0	6.6	6.6	6.5	*6.5*	*6.4*
חוב ציבורי	10.6	5.2	4.6	3.4	*3.0*	*2.9*
ב-% מההכנסות	145.2	61.9	62.2	47.9	*44.1*	*43.9*
סקטור מוניטרי ופיננסי (באחוזים)						
ריבית על הלוואות	11.0	11.0	11.0	10.5	*10.0*	*10.0*
ריבית על פקדונות	9.0	9.0	9.0	8.5	*8.0*	*8.0*
שיעור אינפלציה (ממוצע)	15.0	11.5	5.9	6.5	*7.3*	*7.5*
שער חליפין						
שע"ח נומינלי (לסוף תקופה)	3.5	3.5	3.5	3.5	*3.5*	*3.5*
שע"ח נומינלי (ממוצע לתקופה)	3.5	3.5	3.5	3.5	*3.5*	*3.5*
שע"ח ריאלי-אפקטיבי (100 = 2010)	289.5	330.5	345.8	361.9	*386.1*	*410.8*

מקור: EIU (אפריל 2025), Fitch (אוגוסט 2024), הבנק העולמי (דצמבר 2024)

	2021	2022	2023	2024e	2025f	2026f
מאזן התשלומים (במיליוני דולר)						
מאזן חשבון שוטף	90	4,765	4,603	5,695	*5,572*	*5,318*
ב- % תמ"ג	0.1	4.3	3.8	4.2	*3.7*	*3.2*
מאזן חשבון מסחרי	5,298	10,095	10,041	11,177	*10,356*	*10,115*
ב- % תמ"ג	5.6	9.1	8.2	8.3	*7.0*	*6.2*
ייצוא סחורות במונחי F.O.B	9445.4	13,550.5	15,942.6	16,613.2	*15,764.5*	*15,518.5*
ייבוא סחורות במונחי F.O.B	4147.4	3,455.8	5,902.0	5,436.0	*5,409.0*	*5,404.0*
מאזן חשבון שירותים	-5,732	-5,971	-6,101	-5,854	*-5,200*	*-5,156*
ב- % תמ"ג	-6.1	-5.4	-5.0	-4.3	*-3.5*	*-3.1*
ייצוא שירותים	3685.0	3,780.0	3,836.0	4,008.0	*4,157.0*	*4,318.0*
ייבוא שירותים	9417	9,751.0	9,937.0	9,862.0	*9,357.0*	*9,474.0*
מאזן חשבון הכנסות	597	727	881	746	*680*	*651*
ב- % תמ"ג	0.6	0.7	0.7	0.6	*0.5*	*0.4*
ייצוא הכנסות	627.3	802.1	1,030.8	895.6	*580.1*	*550.7*
ייבוא הכנסות	30	75.0	150.0	150.0	*-100.0*	*-100.0*
העברות שוטפות, נטו	-73	-86	-217	-374	*-264*	*-291*
ב- % תמ"ג	-0.1	-0.1	-0.2	-0.3	*-0.2*	*-0.2*
חוב ונכסים חיצוניים (במילוני דולר)						
סך החוב החיצוני	4,986.4	4,645.5	3,917.7	4,287.3	*4,510.7*	*4,687.7*
ב- % תמ"ג	5.3	4.2	3.2	3.2	*3.0*	*2.9*
ב- % יצוא	36.2	25.6	18.8	19.9	*22.0*	*23.0*
סך החוב החיצוני לטב"א	4,569	4,148	3,517	3,751	*3,830*	*3,847*
סך החוב החיצוני לט"ק	0.0	100.3	0.0	145.0	*289.3*	*445.5*
קרן המטבע	417.8	397.3	400.5	391.4	*391.6*	*395.2*
פיגורים על תשלומי ריבית	0.0	0.0	0.0	0.0	*0.0*	*0.0*
פיגורים על תשלומי קרן	0.0	0.0	0.0	0.0	*0.0*	*0.0*
עתודות מט"ח	16,953	19,096	23,973	22,965	*23,204*	*23,945*
בחודשי יבוא	15.0	17.3	18.0	17.8	*19.0*	*19.4*
שירות החוב (במליוני דולר, אלא אם צוין אחרת)						
שירות החוב השנתי	1,654	1,131	1,162	595	*577*	*600*
ב- % יצוא	12.0	6.2	5.6	2.8	*2.8*	*2.9*
תשלומי קרן	1446.2	943.0	934.6	442.1	*428.3*	*454.1*
תשלומי ריבית	208.0	188.1	227.4	153.2	*148.6*	*146.1*
יחס ריבית להכנסות	3.0%	2.0%	2.5%	1.6%	*1.5%*	*1.3%*
יחס קרן להכנסות	21.0%	10.1%	10.3%	4.6%	*4.2%*	*4.2%*
יחס שירות חוב להכנסות	24.0%	12.2%	12.8%	6.2%	*5.7%*	*5.5%*
מערכת בנקאית (באחוזים)						
יחס הלימות ההון (הון רגולטורי לנכסי הסיכון)	0.2	0.3	....	....	....	....

מקור: EIU (אפריל 2025), Fitch (אוגוסט 2024), הבנק העולמי (דצמבר 2024)